

Sprawa C-416/20 PPU**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie § 98 ust. 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem****Data wpływu:**

7 wrzesień 2020 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Hanseatisches Oberlandesgericht (Hamburg, Niemcy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

4 września 2020 r.

Osoba ścigana:

TR

Przedmiot postępowania przed sądem krajowym

Europejski nakaz aresztowania – Wykonanie – Orzeczenia wydane w następstwie rozpraw, na których ścigany nie stawił się osobiście – Ucieczka – Dyrektywa 2016/343 – Artykuł 8 i 9 – Prawo do obecności na rozprawie – Prawo do wznowienia postępowania – Odmowa wykonania europejskiego nakazu aresztowania z powodu niespełnienia wymogów wynikających z dyrektywy 2016/343 przez państwo wnioskujące – Dopuszczalność

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Wykładnia prawa Unii, art. 267 TFUE

Pytanie prejudycjalne

Czy w przypadku decyzji o ekstradycji osoby, która została skazana pod swoją nieobecność, z jednego państwa członkowskiego do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej w celu przeprowadzenia postępowania karnego przepisy dyrektywy 2016/343, w szczególności jej art. 8 i 9, należy interpretować w ten sposób, że dopuszczalność ekstradycji – zwłaszcza w tak zwanym

przypadku ucieczki – jest zależna od spełnienia przez państwo wnioskujące warunków określonych w tej dyrektywie?

Powołane przepisy prawa Unii

Decyzja ramowa Rady z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (2002/584/JI) (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), w szczególności art. 4a

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym (Dz.U. 2016, L 65, s. 1), w szczególności art. 8 i 9

Powołane przepisy prawa krajowego

Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (IRG) in der Fassung der Bekanntmachung (ustawa o międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach karnych) z dnia 27 czerwca 1994 r. (BGBl. I s. 1537), ostatnio zmieniona na mocy art. 4 ustawy z dnia 10 grudnia 2019 r. (BGBl. I s. 2128), w szczególności § 29 ust. 1, § 83 ust. 2 pkt 2

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i przebiegu postępowania

- 1 Sąd odsyłający musi orzec o dopuszczalności ekstradycji ściganego do Rumunii. Podstawę stanowią trzy europejskie nakazy aresztowania wydane w celu wykonania kar pozbawienia wolności.
- 2 Według ustaleń sądu odsyłającego ścigany nie był obecny na rozprawach, w wyniku których zostały wydane stosowne orzeczenia. W czasie trwania postępowań nie był on osiągalny dla sądów rumuńskich. Nie można go było już zastać tam, gdzie był ostatnio zameldowany, ponieważ udał się do Niemiec. W Niemczech był zameldowany jedynie przez krótki czas. Według informacji przedstawionych przez jego partnerkę zaniechał on później zgłaszania się w urzędzie meldunkowym, ponieważ był poszukiwany przez władze rumuńskie. Podczas zatrzymania ścigany nie miał przy sobie wystawionego na niego dokumentu tożsamości.
- 3 W postępowaniach, których dotyczy spór, ścigany był reprezentowany w pierwszej instancji przez obrońcę z wyboru i w drugiej instancji przez obrońcę z urzędu.
- 4 Sąd odsyłający uznaje zatem, że są spełnione warunki określone w § 83 ust. 2 pkt 2 IRG. Zgodnie z tym przepisem w przypadku wniosku mającego na celu wykonanie kary ekstradycja jest dopuszczalna również w przypadkach, w których osoba skazana nie stawiała się osobiście na rozprawę stanowiącą podstawę wyroku,

jeżeli osoba ta, wiedząc o skierowanym przeciwko niej postępowaniu, w którym uczestniczył obrońca, poprzez ucieczkę uniemożliwiła osobiste wezwanie na rozprawę. Rzeczony przepis służy transpozycji art. 4a decyzji ramowej 2002/584/JI.

Główne argumenty ściganego

- 5 Ścigany uważa, że żądana ekstradycja jest mimo to niedopuszczalna. Powołuje się on w tym względzie na art. 8 i 9 dyrektywy 2016/343. Warunki określone w tych przepisach nie są jego zdaniem spełnione. Rumunia nie zapewniła mu prawa do wznowienia postępowania.
- 6 Zgodnie z art. 9 w związku z art. 8 ust. 2 dyrektywy 2016/343 państwa członkowskie zapewniają, aby w sytuacji gdy podejrzani lub oskarżeni nie byli obecni na swojej rozprawie lub nie zostali powiadomieni o rozprawie, której wynikiem może być orzeczenie w przedmiocie ich winy lub niewinności, osoby te miały prawo do wznowienia postępowania lub innego środka prawnego, który umożliwi ponowne rozpoznanie sprawy co do jej istoty, w tym ocenę nowych dowodów, i który może prowadzić do uchylecia pierwotnego orzeczenia.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia odesłania prejudycjalnego

- 7 Sąd odsyłający przyjmuje, że ścigany nie został „powiadomiony” o rozprawie w rozumieniu art. 8 ust. 2 dyrektywy 2016/343.
- 8 Sąd odsyłający uważa, że w tym celu jest co najmniej konieczne, aby „dało się ustalić miejsce pobytu” danej osoby (wnioskowanie *a contrario* z art. 8 ust. 4 zdanie pierwsze dyrektywy 2016/343). Sama fikcja powiadomienia, na przykład poprzez pozostawienie urzędowej informacji o wezwaniu na rozprawę w ostatnim znanym miejscu zamieszkania ściganego, taka jaką najwyraźniej przewiduje prawo rumuńskie, nie wystarczy.
- 9 Jak wynika z art. 8 ust. 4 dyrektywy 2016/343 wyrok może zostać wydany pod nieobecność tylko wtedy, gdy ścigany otrzyma prawo do wznowienia postępowania zgodnie z art. 9 tej dyrektywy. W niniejszym sporze władze rumuńskie nie mogły tego jednak zapewnić. Takie prawo do wznowienia postępowania nie przysługuje ściganemu również na podstawie właściwych przepisów prawa rumuńskiego.
- 10 Tytułem uzupełnienia sąd odsyłający zwraca uwagę, że postępowaniach w drugiej instancji, których dotyczy spór, ścigany nie był reprezentowany przez „umocowanego obrońcę” w rozumieniu art. 8 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2016/343. W tym celu obrońca „musi zostać umocowany” (37 motyw dyrektywy). Tymczasem obrońca z urzędu jest wyznaczany przez sąd.

Z punktu widzenia sądu odsyłającego powstaje jednak jest wątpliwość, czy dyrektywa 2016/343 w ogóle znajduje zastosowanie w dziedzinie wykonywania europejskiego nakazu aresztowania. Sąd odsyłający uważa, że nie ma to miejsca.

- 11 Właściwy zakres regulacji dyrektywy 2016/343 ogranicza się do wymogów dotyczących postępowań prowadzonych w państwach członkowskich pod nieobecność podejrzanego lub oskarżonego. Rozszerzenie zakresu zastosowania dyrektywy na procedurę ekstradycyjną wymaga w związku z tym uzasadnienia.
- 12 Uzasadnieniem nie jest konieczna harmonizacja danych obszarów regulacji. Przestrzeganie przepisów mających zastosowanie do postępowania krajowego zasadniczo nie podlega badaniu w procedurze ekstradycyjnej. Przeciążałoby to możliwości procedury ekstradycyjnej i byłoby sprzeczne z zasadą wzajemnego uznawania i zasadą zaufania. Prawo z zakresu ekstradycji musi koniecznie pozostać ograniczone do selektywnego badania punktów, które ustawodawca uznaje za nieodzowne.
- 13 Ponadto decyzja ramowa 2002/584/WSiSW nie została zmieniona tudzież rozszerzona w ten sposób, że również wymogi określone w tej dyrektywie musiałyby być badane w ramach oceny dopuszczalności ekstradycji.
- 14 Przeciwno zastosowaniu dyrektywy 2016/343 przemawia również jej geneza. Instytucje uczestniczące w europejskiej procedurze legislacyjnej uznały, że w prawie z zakresu ekstradycji i w dyrektywie obowiązują odmienne wymogi dotyczące wyroków zaocznych i mimo wszystko nie zdecydowały się na zbliżenie ustawodawstw.
- 15 Jak wynika z protokołu z posiedzenia Komitetu Koordynacyjnego w dziedzinie Współpracy Policji i Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (zob. dokument Rady 12955/14 z dnia 9 września 2014 r., s. 2 i nast.), Komisja opowiedziała się za dostosowaniem wymogów dyrektywy 2016/343 i prawa z zakresu ekstradycji w postaci art. 4a decyzji ramowej 2002/584/WSiSW, ponieważ pomimo odmienności dziedzin regulowanych przez omawiane przepisy w obu przypadkach chodzi o minimalne wymogi dotyczące krajowego postępowania karnego na terytorium Unii i w związku z tym wspomniane regulacje są nierozzerwalnie związane ze sobą:

„According to the Commission, the rules that apply in case of the absence of a person at his or her trial are intrinsically linked to the right of that person to be present at the trial. This right and the criteria to judge suspects or accused persons in their absence would be two sides of the same coin.”

(s. 3).
- 16 Komisja nie zdołała jednak przeforsować tego postulatu, ponieważ przedstawiciele państw członkowskich wskazywali na odmienną obszarów regulacji i ich celów i z tego względu jednomyślnie odrzucili rozszerzenie projektu dyrektywy na prawo z dziedziny ekstradycji:

„It was reminded that the Framework Decision was concluded in another legal context (with unanimity voting) and that it had another aim than the present draft Directive (mutual recognition versus establishing minimum rules). Hence, it would not be desirable to transpose the text of the Framework Decision into the draft Directive.” (s. 2)

- 17 Wyłączenie zastosowania dyrektywy do decyzji w sprawie ekstradycji nie prowadzi w żaden sposób do niespójnej sytuacji prawnej. W rezultacie badanie i wykonywanie prawdopodobnie istniejącego w niniejszym przypadku prawa do wznowienia postępowania nie jest objęte procedurą ekstradycyjną, lecz należy do rumuńskiego wymiaru sprawiedliwości i podlega odpowiednim możliwościom weryfikacyjnym na poziomie europejskim.
- 18 Jest tak tym bardziej, że sądy rumuńskie byłyby uprawnione, wbrew właściwemu przepisowi rumuńskiego kodeksu postępowania karnego, do tego, by uznać możliwość wznowienia postępowania w bezpośrednim zastosowaniu dyrektywy 2016/343.
- 19 Ponadto zastosowanie dyrektywy 2016/343 do decyzji w sprawie ekstradycji mogłoby prowadzić do tego, że ekstradycje do państw członkowskich Unii Europejskiej częściowo podlegałyby bardziej restrykcyjnym wymogom niż ekstradycje do państw nieczłonkowskich. Byłoby to diametralnie sprzeczne z zasadą wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych innych państw członkowskich wynikającą z art. 82 TFUE, na której opiera się współsprawca wymiarów sprawiedliwości w Unii w sprawach karnych.
- 20 Sąd odsyłający zwraca uwagę, że inne poglądy, które kładą większy nacisk na jednolitość porządku prawnego i wywodzą z tego moc wiążącą wymogów określonych w dyrektywie 2016/343 dotyczących postępowania prowadzonego pod nieobecność podejrzanego lub oskarżonego również w odniesieniu do procedury ekstradycyjnej, wydają się możliwe do zaakceptowania i są również prezentowane.